

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie**

Olsztyn, dnia 22 grudnia 2009 r.

P/09/149,
LOL – 410 – 32 – 02/2009

**Pan ppłk SG
Mariusz Haraf
Komendant Placówki
Straży Granicznej
w Bezledach**

Wystąpienie pokontrolne.

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie skontrolowała w Placówce Straży Granicznej w Bezledach, zwanej dalej „Placówką”, funkcjonowanie kontroli ruchu osobowego na lądowych przejściach granicznych po przystąpieniu Polski do układu z Schengen, w okresie od 21 grudnia 2007 r. do 30 września 2009 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokóle kontroli podpisanym 11 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Komendantowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację zadań przez Placówkę w zakresie objętym kontrolą, mimo stwierdzonych uchybień, nie mających jednak wpływu na kontrolowaną działalność.

Drogowe przejście graniczne w Bezledach funkcjonowało zgodnie z uregulowaniami obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ogłoszenia przejść granicznych, rodzaju ruchu dozwolonego przez te przejścia oraz

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

czasu ich otwarcia², obsługując całodobowo ruch osobowy i towarowy pojazdami o nacisku do 8 t na jedną oś, wykonującymi przewozy międzynarodowe.

Stosownie do postanowień art. 9 ust. 1 kodeksu granicznego Schengen³ (kgS), na przejściu wydzielono pasy ruchu przeznaczone dla osób korzystających ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania oraz osobno dla obywateli państw trzecich. Ich oznaczenia były zgodne z wzorami znaków, określonymi w załączniku nr III kgS. W badanym okresie podróżnych odprawiano na 5 pasach ruchu na kierunku wyjazdowym oraz 6 pasach na kierunku wjazdowym. W 2008 r. granicę państwową na drogowym przejściu granicznym przekroczyły 857,2 tys. osób, tj. o 32 % mniej niż w roku poprzednim oraz 475,0 tys. jednostek środków transportu, tj. o 19 % mniej.

W ocenie NIK odprawy graniczne dokonywane były sprawnie, przede wszystkim dzięki właściwej organizacji kontroli granicznej, bieżącym decyzjom Komendanta Placówki dostosowującym liczbę funkcjonariuszy do natężenia ruchu oraz ścisłej współpracy ze Służbą Celną, Policją i służbami kontrolnymi Federacji Rosyjskiej. Wpływ na sprawność odprawy granicznej miała również odpowiednia organizacja „kontroli drugiej linii”, którą przeprowadzano w pomieszczeniach położonych poza obszarem kontroli pierwszej linii. Pomieszczenia te, wyposażone w specjalistyczny sprzęt kontrolny wykorzystywany m. in. do badań autentyczności dokumentów, wykrywania narkotyków, czy materiałów wybuchowych, przystosowane były do wykonywania szczegółowej odprawy w pełnej zgodności z wymogami art. 7 ust. 4 kgS.

NIK zwraca jednak uwagę na stosunkowo długie okresy wyłączeń z kontroli następującego, specjalistycznego sprzętu kontrolnego:

- alkomatu ACOQANT, który był wyłączony łącznie przez 175 dni, tj. 27,0 % okresu czasu objętego kontrolą,
- analizatorów gazów ITX – wyłączenie przez 160 dni (24,6 % badanego czasu),
- analizatora spalin AL96000 – wyłączenie przez 114 dni (17,6 % badanego czasu).

Spowodowane to było jednak koniecznością okresowego wykonywania legalizacji tego sprzętu, której dokonywano za pośrednictwem Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży

² M. P. Nr 97, poz. 854.

³ rozporządzenie (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice - kodeks graniczny Schengen (Dz. U. U E. L. 06. 105 z 13.04.2006 r. str. 1, ze zm.).

Granicznej w Kętrzynie, co wydłużało okres wyłączenia o czas niezbędny do dokonania zbiorczej wysyłki przez ten Oddział.

NIK pozytywnie ocenia wykonywanie kontroli ruchu osobowego przez funkcjonariuszy Placówki w zakresie wybranych przepisów kgS:

- zgodnie z art. 7 ust. 3 kgS, odprawa obywateli państw trzecich obejmowała między innymi weryfikację wiz, celu i warunków planowanego pobytu, ilości wymaganych środków finansowych oraz deklarowanego czasu pobytu. Funkcjonariusze Placówki mieli stały dostęp w sieci intranetowej, w tym informacji o tzw. kwotach referencyjnych państw obszaru Schengen oraz do krajowych i zagranicznych baz danych o ruchu granicznym;
- decyzje o odmowie wjazdu podejmowane były wyłącznie w przypadkach określonych w art. 13 ust. 1 kgS oraz w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach⁴. Kontrola losowo wybranych 10 decyzji wykazała, że wszystkie wydane zostały zgodnie ze wzorem określonym w załączniku V część B kgS i zawierały wymagane art. 13 ust. 2 kgS elementy oraz pouczenie dotyczące możliwości i trybu wniesienia od niej odwołania. Obywatelom państw trzecich, którym wydano decyzję o odmowie wjazdu, przekazywano informacje o punktach kontaktowych, dysponujących informacjami na temat przedstawicieli uprawnionych do działania w ich imieniu;
- obywatele państw trzecich objęci szczegółową kontrolą, informowani byli przez funkcjonariuszy o celu oraz o procedurze takiej odprawy. Placówka miała przygotowane informacje w 33 językach, w tym w językach urzędowych Unii Europejskiej i państw sąsiadujących z Polską. Ustalono jednak, że w okresie objętym kontrolą zawarte w nich dane teleadresowe punktów kontaktowych były częściowo nieaktualne. Dotyczyło to numerów telefonów do Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w Warszawie (od 2003 r.), Sekcji Praw Człowieka Uniwersyteckiej Poradni Prawnej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (od 2004 r.) oraz telefonów i adresów Fundacji A'venir, która w miejscach wskazanych w informacji (Lublin i Białystok) zaprzestała (z dniem 1 października 2008 r.) prowadzenia działalności. Uaktualnienie tych informacji nastąpiło dopiero na polecenie Dyrektora Zarządu ds. Cudzoziemców KG SG wydane w dniu 20.10.2009 r. Funkcjonariusze SG przekazujący przedmiotowe informacje osobom którym odmówiono wjazdu na teren państw członkowskich Schengen, posługiwali się wzorami informacji

⁴ Dz. U z 2006 r. nr 234, poz. 1694 ze zm.

udostępnionymi na stronach intranetowych SG;

- przekazywane obywatelom państw trzecich informacje dotyczące zasad szczegółowej kontroli drugiej linii nie spełniały wszystkich wymogów określonych w art. 7 ust. 5 kgS. Nie wskazywały bowiem, że obywatel państwa trzeciego może zażądać podania nazwiska lub numeru identyfikacyjnego funkcjonariusza, nazwy przejścia granicznego i daty przekroczenia granicy.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia również wykonywanie przez Placówkę wybranych przepisów prawa krajowego, bowiem:

- ewidencja wyników kontroli radiometrycznej stacjonarnego monitora promieniowania prowadzona była wg wzoru określonego w załączniku nr 5 wymienionego zarządzenia, a wydruki generowane przez ten monitor przechowywano przez okres co najmniej 3 miesięcy, stosownie do § 18 ust. 5 zarządzenia nr 8 KG SG,
- stosownie do postanowień § 18 ust. 2 i 3 ww. zarządzenia - wszystkie przypadki przekroczenia tła promieniowania na przejściu były niezwłocznie zgłaszane do Dyrektora Zarządu Granicznego Komendy Głównej Straży Granicznej. Informacje przekazywano w meldunkach, których wzór określa załącznik nr 6 do zarządzenia nr 8 KG SG,
- kierownicy zmian należycie wykonywali obowiązki, określone w regulaminie Nr 4 KG SG z dnia 7 września 2007 r. w sprawie sposobu pełnienia służby przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z wykorzystaniem Systemu Informacyjnego Schengen⁵. Badanie 15 dokumentacji trafienia w czasie kontroli osoby lub przedmiotu, wpisanych do SIS w celach określonych w art. 96 - 100 Konwencji Wykonawczej do układu z Schengen⁶ wykazało, że kierownicy zmian prawidłowo wypełnili obowiązki przypisane im w §§ 6, 8, 10 i 14 wymienionego regulaminu.

Stwierdzono jednak, że wprawdzie dla wszystkich urządzeń sygnalizujących oraz radiometrycznych przyrządów pomiarowych założono „książki urządzeń”, to brak było w nich wpisów w części II – przeglądy, naprawy, wzorcowanie. W myśl § 15 ust. 2 zarządzenia nr 8 Komendanta Głównego SG z dnia 23 marca 2006 r. (...)⁷, dla każdego tego rodzaju

⁵ Dz. Urz. KG SG Nr 9 poz. 87.

⁶ Dz. U. UE. L.00.239.19 ze zm. – Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. (...) w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach. Schengen 1990.06.19

⁷ Dz. Urz. KG SG Nr 2, poz. 8 ze zm. – zarządzenie Nr 8 Komendanta Głównego Straży Granicznej w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych, materiałów promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych.

urządzenia w książkach tych odnotowuje się dane dotyczące stanu technicznego wzorcowania oraz eksploatacji urządzenia;

NIK pozytywnie ocenia zawarcie przez Komendanta Placówki porozumień o współpracy z innymi, granicznymi służbami kontrolnymi i Policją. Efektami tej współpracy było m.in. ujawnienie w badanym okresie nielegalnego przewozu 1.732 tys. szt. papierosów o wartości 482,5 tys. zł oraz zatrzymanie 9 osób w ramach przeciwdziałania nielegalnej migracji.

W badanym okresie znacznej poprawie uległa infrastruktura Placówki. W 2009 r., w ramach realizowanego programu inwestycyjnego o ogólnej wartości 14 284,9 tys. zł ukończono m.in. modernizację i rozbudowę budynku administracyjnego, w wyniku czego poprawiły się warunki lokalowe niektórych jej jednostek organizacyjnych. W planowanych inwestycjach na lata 2010 – 2012 przewidywane jest wykonanie przebudowy wiaty nad platformą odpraw oraz pawilonów kontrolerskich.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie wnosi o:

- Dokonywanie na bieżąco wpisów do książek sygnalizacyjnych urządzeń radiometrycznych oraz radiometrycznych przyrządów pomiarowych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK oczekuje przedstawienia przez Pana Komendanta w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku, bądź o podjętych działaniach na rzecz jego realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Komendantowi prawo zgłoszenia do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku zawartego w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, wynosi 14 od daty otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK w sprawie ich rozstrzygnięcia.

Z poważaniem